

Inspekcijski nadzor Inspekcije rada

Inspekcija rada sprovodi nadzor nad primjenom sljedećih zakona: Zakon o radu, Zakon o strancima, Zakon o štrajku, Zakon o reprezentativnosti sindikata, Zakon o volonterskom radu, Zakon o zabrani zlostavljanja na radu, Zakon o rodnoj ravnopravnosti, Zakon o zabrani diskriminacije, Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, Zakon o stručnom osposobljavanju lica sa stečenim visokim obrazovanjem, Zakon o zaštiti građana Crne Gore na radu u inostranstvu, Zakon o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, Zakon o sigurnosti pomorske plovidbe, Zakon o sportu i Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti. Inspekcija rada takođe vrši i nadzor nad primjenom Opšteg kolektivnog ugovora, granskih kolektivnih ugovora, kolektivnih ugovora kod poslodavca i drugih podzakonskih akata kojima se uređuje oblast radnih odnosa i zapošljavanja.

Statistika inspekcijskih nadzora i utvrđenih prekršaja

U izvještajnoj godini Inspekcija rada je izvršila ukupno 6.134 inspekcijskih pregleda, u kojima je utvrđeno ukupno 2.704 nepravilnosti.

Podaci iz nadzora

Broj inspekcijskih pregleda	6.134
- Redovni	4.325
- po inicijativi	1.020
- kontrolni	789
Broj utvrđenih nepravilnosti	2.704
Broj ukazivanja	928
Broj rješenja	69
Broj prekršajnih naloga	2.703
Iznos izrečenih novčanih kazni prekršajnim naložima	1.733.800,00 €
Broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka	268

Najviše inspekcijskih pregleda izvršeno je u: uslugama smještaja i ishrane, trgovini i ostalim uslužnim djelatnostima¹.

Inspekcijski pregledi po djelatnostima

Djelatnost	Broj	%
Privredna društva i javne ustanove čiji je osnivač ili većinski vlasnik država, odnosno jedinica lokalne samouprave	266	4,33
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	164	2,67
Državna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje	4	0,06
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	59	0,96
Građevinarstvo	527	8,59
Informisanje i komunikacije	60	0,97
Obrazovanje	133	2,16
Ostale uslužne djelatnosti ¹	1368	22,30
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	30	0,48

¹ Ugostiteljstvo bez hotela i restorana i zanatstvo

Prerađivačka industrija	168	2,73
Saobraćaj i skladištenje	87	1,41
Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	29	0,47
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	33	0,53
Trgovina na veliko i trgovina na malo, popravka motornih vozila i motocikala	1.335	21,76
Umjetnost, zabava i rekreacija	141	2,29
Usluge smještaja i ishrane	1.480	24,12
Vađenje ruda i kamena	1	0,01
Zdravstvena i socijalna zaštita	160	2,60
Obezbjedenje objekata	86	1,40
Održavanje ulaza	3	0,04

U izvještajnoj godini utvrđeno je ukupno 2.704 nepravilnosti, a najveći dio odnosio se na: radno angažovanje stranaca bez prethodno pribavljene dozvole za boravak i rad, ili potvrde o prijavi rada, obavljanje poslova bez zaključenog ugovora o radu i neprijavlivanje na obavezno socijalno osiguranje, nedonošenje pisane odluke o rasporedu radnog vremena zaposlenih, o rasporedu zaposlenih po smjenama, neutvrđivanje rasporeda sedmičnog odmora, prekovremeni rad, kašnjenje u isplati zarada i neuručivanje obračuna zarada zaposlenima i radno angažovanje maloljetnih lica suprotno odredbama Zakonu o radu.

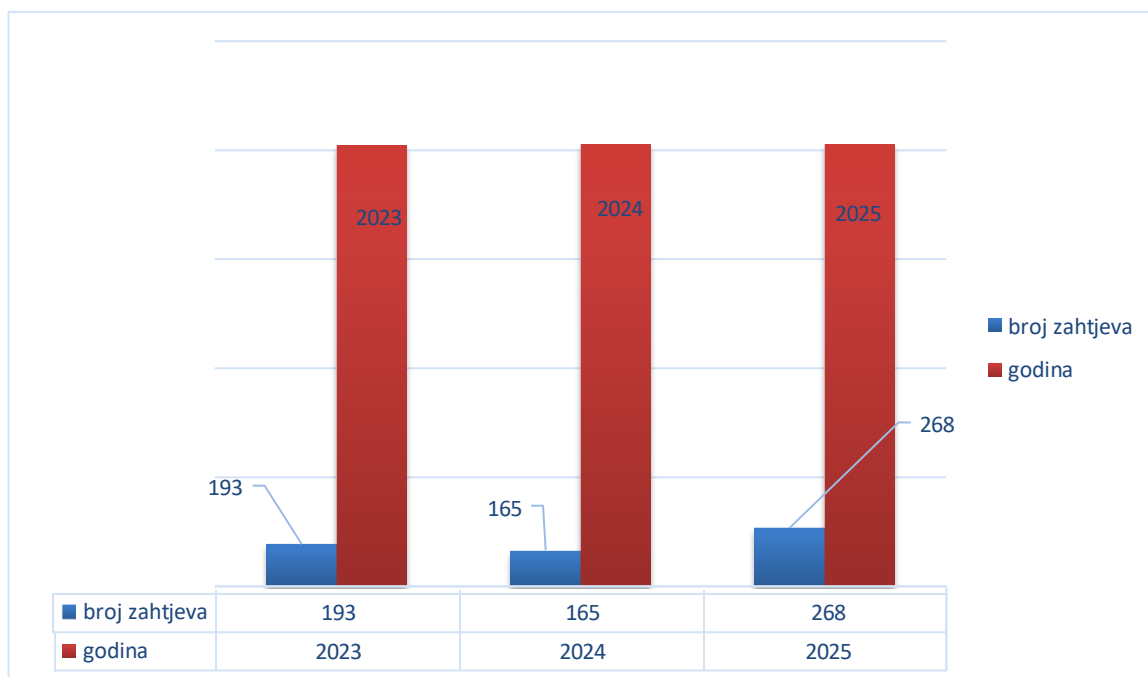
Preduzete upravne mjere

U cilju otklanjanja utvrđenih nepravilnosti (2.704), inspektori su u 928 slučajeva izrekli mjeru ukazivanje i donijeli 69 rješenja o otklanjanju nepravilnosti.

Prekršajna odgovornost

Za počinjene prekršaje u izvještajnoj godini inspektori su izdali 2.703 prekršajnih naloga, sa novčanim kaznama u ukupnom iznosu od 1.733.800,00 €.

Pored izdatih prekršajnih naloga, inspektori su područnim sudovima za prekršaje podnijeli 268 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

Grafikon: Dinamika broja zahtjeva podnijetih područnim sudovima za prekršaje (2023. – 2025. godine)

Od strane nadležnih sudova za prekršaje, u izvještajnom periodu je riješeno 246 zahtjeva uključujući i 173 zahtjeva iz prethodnog perioda (125 za pokretanje prekršajnog postupka i 48 za sudsko odlučivanje). Izrečeno je 149 novčanih kazni u ukupnom iznosu od 160.830,00€ (sa troškovima postupka). U 58 slučajeva postupak je obustavljen (od čega 51 zbog zastarjelosti), u 3 slučaja se odbacuje zahtjev, u 12 slučajeva doneseno je rješenje o oslobađanju, u 16 slučajeva izrečena je opomena i 8 prekršajnih naloga je stavljeno van snage.

Na rješenja suda za prekršaje u izvještajnom periodu, podnijeto je ukupno 6 žalbi, od kojih je jedna od strane Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga i ista je usvojena od strane Višeg suda za prekršaje Crne Gore, dok je preostalih 5 žalbi, podnijetih od strane subjekata nadzora, Viši sud za prekršaje odbio kao neosnovane.

Nadzor po oblastima

U fokusu inspekcije rada tokom izvještajnog perioda bile su sledeće oblasti:

Suzbijanje neformalnog zapošljavanja (obavljanje poslova bez zaključivanja ugovora o radu ili drugog ugovora iz Zakona o radu i bez prijave na obavezno socijalno osiguranje): Inspekcija rada je sprovedila pojačani nadzor u cilju suzbijanja neformalnog zapošljavanja, koji je najizraženiji u vrijeme ljetnje turističke sezone, kada je povećan broj poslodavaca sa sezonskim odobrenjem za rad (u raznim djelatnostima koje su u funkciji turizma - ugostiteljstvo, trgovina, turističke i druge usluge, kao i u građevinarstvu).

U nezakonitom radu zatečeno je 1.900 lica (stranci – 1.329, crnogorski državljani: 571), od čega je, po nalogu inspektora, radni odnos u skladu sa zakonom zasnovalo 181 lica (stranci -89, crnogorski državljani: 92). Ostala zatečena lica nisu mogla zasnovati radni odnos iz razloga što se radilo o penzionerima, korisnicima naknada ili drugim licima koja po propisima ne mogu zasnovati radni odnos, među kojima su i stranci koji nisu imali dozvolu za privremeni boravak i rad.

Transformacija radnog odnosa: Po nalogu inspektora rada transformisan je radni odnos sa određenog na neodređeno vrijeme za 16 zaposlenih, iz razloga što su poslodavci ugovorom na određeno vrijeme angažovali zaposlene preko 24 mjeseca, odnosno 36 mjeseci, suprotno čl. 37 i 38 Zakona o radu.

Suzbijanje nezakonitog prekovremenog rada: Inspekcija rada je u izvještajnom periodu kontinuirano kontrolisala primjenu odredaba Zakona o radu u pogledu trajanja radnog vremena zaposlenih i s tim u vezi kontrolisala poslodavce da li su donijeli pisane odluke o rasporedu radnog vremena zaposlenih i o rasporedu zaposlenih po smjenama, te da li su organizovali prekovremeni rad suprotno propisima. Kontrolisano je i da li su poslodavci utvrdili raspored sedmičnog odmora, kao i da li zaposleni koriste dnevni odmor na propisan način. U pogledu gore navedenog, inspekcija rada je utvrdila 454 nepravilnosti, za koje je izdala 527 prekršajnih naloga u ukupnom iznosu od 311.000,00€, te podnijela 37 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

Nezakonito radno angažovanje maloljetnih lica: U okviru svojih redovnih aktivnosti, ova inspekcija je, tokom izvještajne godine, posebno tokom ljetnje turističke sezone kada se radno angažuje veći broj djece, evidentirala 77 slučajeva nezakonitog radnog angažovanja djece, starosti od 15 do 18 godina, za koje je izdala 115 prekršajnih naloga u ukupnom iznosu od 88.100,00€, te podnijela četiri zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Nezakonitosti su se odnosile na rad djece bez sedmičnog odmora u trajanju od dva uzastopna dana, rad noću,

prekovremeni rad, rad bez saglasnosti roditelja, rad bez nalaza nadležnog zdravstvenog organa kojim se utvrđuje sposobnost maloljetnika za obavljanje poslova za koje zaključuje ugovor o radu. Inspektori su za utvrđene nepravilnosti izricali novčane kazne poslodavcima i ukazivali da se otklone nepravilnosti, kako bi se ispunili uslovi za zakonit rad djece. Djeca su uglavnom zatečena u obavljanju poslova u ugostiteljskim i trgovinskim objektima (radnici u kuhinjama i restoranima u okviru hotela, prodavci u trgovačkim objektima), pa Inspekcija rada nije evidentirala slučajeve koji bi se mogli tretirati kao najgori oblik radnog angažovanja djece u bilo kojoj djelatnosti. Napori inspekcije rada u vezi provjere zakonitosti radnog angažovanja maloljetnika su prepoznati i pohvaljeni mišljenjem Ombudsmana br. 01-594/24 od 9.9.2024. godine, u kojem je istaknuto da je inspekcija u prethodnih dvije godine intenzivirala sprovođenje nadzora nad radnim angažovanjem djece - maloljetnih lica.

Postupanje po inicijativama

Pored planiranog inspekcijskog nadzora, značajan dio rada ove inspekcije odnosio se na postupanje po inicijativama, kojih je u izvještajnoj godini bilo 1.020. Značajan broj inicijativa odnosio se na ostvarivanje prava iz rada i po osnovu rada zaposlenih u javnim ustanovama i drugim pravnim licima čiji je osnivač ili većinski vlasnik država ili lokalne samouprave, a inicijative su se uglavnom odnosile na zakonitost postupka zapošljavanja, transformaciju radnog odnosa sa određenog na neodređeno vrijeme, kao i na ostvarivanje drugih prava iz rada i po osnovu rada. Što se tiče poslodavaca iz realnog sektora inicijative su se odnosile na nezaključivanje ugovora o radu, neprijavlivanje zaposlenih na obavezno socijalno osiguranje, prekovremeni rad, neredovnu isplatu zarada, uskraćivanje prava na odmore i druga prava iz rada i po osnovu rada.

Od ukupnog broja inicijativa, 19 se odnosilo na mobing, a inspekcija rada je utvrdila nepravilnost u devet slučajeva u dijelu nepoštovanja zakonske procedure za zaštitu od mobinga kod poslodavca (neodređivanje posrednika za vođenje postupka kod poslodavca, neobavještanje zaposlenih o prepoznavanju, postupku i načinu zaštite od mobinga), na osnovu čega su inspektori preduzeli mjere iz svoje nadležnosti, na način što su poslodavcima izricali novčane kazne i ukazivali da otklone nepravilnosti (iste su otklonjene). U ostalim slučajevima nijesu konstatovane nepravilnosti iz nadležnosti Inspekcije rada. Utvrđivanje radnji i ponašanja koja imaju obilježja mobinga nije u nadležnosti inspekcije, pa su podnosioci inicijativa upućivani na sudsku zaštitu ili zaštitu pred Agencijom za mirno rješavanje radnih sporova i Centrom za alternativno rješavanje sporova.

Na prijavu diskriminacije odnosilo se pet inicijativa, po kojima je pokrenut postupak inspekcijskog nadzora i nakon provjere navoda nijesu utvrđene nepravilnosti, odnosno povrede prava iz radnog odnosa kroz diskriminaciju zaposlenih. Podnosioci su upućivani da pokrenu postupak pred nadležnim sudom, Agencijom za mirno rješavanje radnih sporova ili Centrom za alternativno rješavanje sporova, ukoliko smatraju da u postupcima poslodavca ima elemenata diskriminacije.

Od ukupnog broja inicijativa, 57 je zbog nenadležnosti inspekcije rada prosljeđeno nadležnim organima na dalje postupanje.

Pored postupanja po pisanim inicijativama, treba pomenuti i savjetodavni karakter Inspekcije rada, koja je davala pojašnjenja i savjete kako zaposlenim, tako i poslodavcima, u vezi sa njihovim pravima i obavezama. Savjetovanje je organizovano preko kontakt telefona i organizovanjem radnog vremena u kancelarijama inspekcije za rad sa strankama.

Izvršenje rješenja

Od ukupno 69 donesenih rješenja u izvještajnom periodu, dobrovoljno je izvršeno 40, prinudno 6 rješenja, dok je za dva rješenja obustavljeno izvršenje. Na kraju godine ostalo je neizvršeno ukupno 21 rješenje. U izvještajnoj godini dobrovoljno je izvršeno 4 rješenja, prenijetih iz prethodne godine.

Protiv rješenja inspektora u izvještajnoj godini podnijeto je 40 žalbi, od čega je odlučeno po njih 29 (za jednu je donijeto novo rješenje u postupku kod inspektora), dok je drugostepeni organ rješavao po 28 žalbi, od čega je u 25 slučajeva žalba odbijena, a u 3 slučaja žalba je usvojena. Kod drugostepenog organa je u 11 slučajeva postupak po žalbi u toku.

Takođe, u 2025.godini riješeno je 8 žalbi koje su podnesene u 2024.godini i ranije. Drugostepeni organ je u 6 slučajeva odbio žalbu, a u 2 slučajeva žalba je usvojena.

Ostale informacije

Vlada Crne Gore usvojila je Predlog Akcionog plana za jačanje kapaciteta Inspekcije rada za period 2025.–2027. godine.

Akcionni plan predstavlja strateški dokument usmjeren na unapređenje institucionalnih, administrativnih, tehničkih i kadrovskih kapaciteta Inspekcije rada, kroz modernizaciju inspekcijskih procesa, jačanje nadzora nad primjenom radnog zakonodavstva i efikasnije suzbijanje neformalne zaposlenosti. Akcionim planom definisani su prioriteti koji obuhvataju unapređenje institucionalnog okvira i metodologiju rada, jačanje ljudskih resursa i profesionalnog razvoja inspektora, digitalizaciju i tehničko osnaživanje inspekcijskog nadzora, kao i jačanje međuinstitucionalne i međunarodne saradnje, u cilju bolje zaštite prava zaposlenih i usklađivanja sa evropskim standardima.

Akcionim planom predviđen je niz aktivnosti na planu jačanja institucionalnih, ljudskih i tehničkih kapaciteta inspekcije rada, a sve u cilju stvaranja modernog, efikasnog, etičnog i profesionalnog sistem državnog nadzora nad radnim odnosima, sposobnog da odgovori na izazove novih rizika i promjena u oblasti rada, prilagođen potrebama društva, ekonomije i aktuelnim trendovima.

U decembru 2025. godine Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga zaključilo je Protokol o saradnji u otkrivanju i istraživanju trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije, sa Ministarstvom unutrašnjih poslova i Vrhovnim državnim tužilaštvom. Cilj potpisivanja protokola je jačanje međusobne saradnje strana potpisnica radi unapređenja prevencije, otkrivanja i suzbijanja trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije u okviru njihovih nadležnosti u krivičnim i prekršajnim postupcima, kao i pravovremenoj zaštiti žrtava trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije. Ovim protokolom precizirane su obaveze nadležnih organa i inspekcije rada u pogledu otkrivanja radne eksploatacije, način postupanja u slučaju uočavanja indikatora i ostvarivanje komunikacije između predstavnika potpisnika sporazuma.

Krajem 2025. godine održane su dvije obuke za inspektore, koje su finansirane iz EU fondova, a na kojima su se inspektori mogli upoznati sa pravnom regulativom EU u oblasti radnih odnosa, mobilnošću radne snage, načinu funkcionisanja ELA i mogućnostima saradnje sa tom organizacijom.

Također, u izvještajnoj godini, inspekcija rada je preko svojih predstavnika- glavnog inspektora i inspektora rada, učestvovala u brojnim radnim grupama koje su se odnosile na izmjene i dopune zakona, izradu strategijskih dokumenata, implementacije projekata i dr.

Ocjena stanja i predlog mjera

Pored kontinuiranog rada u pogledu suzbijanja neformalnog zapošljavanja, inspekcija se na temeljan način bavila i pitanjem prekovremenog rada i radom maloljetnika, u kom dijelu su postignuti značajni rezultati. Veliki broj kontrola izvršen je van gradskog jezgra i u poslovnim objektima koji se nalaze u ruralnim područjima, što je rezultiralo utvrđivanjem većeg broja nepravilnosti. U cilju objektivnijeg sagledavanja stanja i utvrđivanja nepravilnosti, inspektori su vršili kontrole u opštinama van njihovog mjesta rada.

Tokom naredne godine, inspekcija rada će realizovati brojne aktivnosti iz Akcionog plana, što će dovesti do racionalnijeg i boljeg planiranja inspeksijskih nadzora, zasnovanih na procjeni rizika. U planu je povezivanje informacionog sistema inspekcije rada sa informacionim sistemom Poreske uprave, kao i drugih nadležnih organa, zapošljavanje većeg broja novih inspektora, uz sprovođenje obuka radi njihove pripreme za samostalan rada, izrada internih akata za rad inspekcije, održavanje sastanaka sa predstavnicima sindikata i poslodavaca, izrada kontrolnih listi sa prioriternim pitanjima inspekcije rada i dr.